

# بیماری هاری (Rabies)

دکتر محمد رضا سربازی

کارشناس مسئول بیماریهای واگیر دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر علی گل محمدی

مدیر گروه پیشگیری و مبارزه با بیماریها علوم پزشکی شهید بهشتی

سال ۱۳۹۰ - تابستان

هاری :

هاری یک آنسفالیت حاد و کشنده ویروسی است که به ۲ شکل تحریکی ( هاری خشمگین ) و ساکت ( فلجی ) ظاهر می شود .  
**Rabies** کلمه لاتینی به معنای دیوانگی است . ریشه این کلمه از زبان سانسکریت ( **Rabhas** ) به معنای دیوانگی است .

### اهمیت بیماری Rabies

- کشندگی ۱۰۰٪
- ۳۵۰۰۰ تا ۴۰۰۰۰ مرگ و میر سالیانه
- در سال ؛ ۴ میلیون فرد حیوان گزیده که احتیاج به درمان پیشگیری دارند
- ۹۰٪ افراد حیوان گزیده در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند ( آسیا - آفریقا - آمریکای جنوبی )
- دوره علامت دار بیماری بسیار سریع بوده ( ۲-۶ روز ) و بیمار سریعاً به طرف مرگ می رود
- درمان ندارد
- ۴۲٪ افراد حیوان گزیده ؛ بچه های زیر ۱۵ سال هستند .
- ۶۵٪ زخمها در بچه های زیر ۴ سال در صورت و گردن است که در این زخمها ؛ حداکثر وقتی که برای درمان پیشگیری داریم

## ریسک ابتلا به هاری در حیوانات:

### ریسک بسیار بالا

- روباه ؛ گرگ ؛ شغال
- کانگرو

### ریسک بالا

- همستر ؛ راسو ؛ راکون
- گربه خانگی ؛ خفاش ( مواردی از آلودگی خفاش ها در ایران تا کنون گزارش نشده است )

- ؛ خوکچه هندی ؛ گاو ؛ خرگوش ( مواردی از آلودگی خرگوش در ایران تا کنون گزارش نشده است )

### ریسک متوسط

- اسب ؛ سگ ؛ گوسفند
- پریمات های غیر انسانی

### ریسک پائین :

- اوپوسوم

## راه انتقال بیماری به حیوان و انسان :

- گازگرفتن : اصلی ترین راه انتقال
- پنچول زدن
- پوست آسیب دیده
- نسوج مخاطی
- تنفس
- دستگاه گوارش
- جفت
- وسایل آلوده
- انسان به انسان ( پیوند اعضاء - مخاط آلوده )

## علائم و نشانه هاری در سگ :

- تغییر در خلق و خوی حیوان
- علائم دستگاه گوارش ؛ احساس جسم خارجی در گلو ؛ خودداری از خوردن و آشامیدن ؛ ترس از آب و نور ؛ علائم تحریک پذیری دستگاه یوروجنیتال ؛ تکرر ادرار ؛ اریکسیون دائم
- مرگ معمولاً بعد از ۱۰ روز

## علائم و نشانه هاری در سگ در مرحله فلجی :

- پارالیز در عضلات قفسه سینه و مسیتر

- عدم توانایی بلع و ریزش بزاق دهان
- افتادگی فک پائین
- کما و مرگ

### علائم و نشانه هاری در سگ در مرحله تحریکی :

- بی قراری و تحریک پذیری شدید
- حمله به اطرافیان و تمایل به گاز گرفتن هر چیز
- کف زیاد دور دهان
- ترس از آب و نور
- کما و مرگ

زخمهای حیوان گزیدگی بیشتر در چه ناحیه های از بدن انسان اتفاق می افتد ؟

- دستها 48 - 59 %
- بازوها 16 - 26 %
- اندام تحتانی 15 %
- صورت 8 - 30 %

### علائم و نشانه هاری در انسان :

۱. مرحله نهفتگی : (average 4 – 8 weeks) Days to years این مرحله بستگی به شدت زخم ؛ تعداد جراحات و محل آنها ؛ سوش و ویروس ؛ سن دارد
  ۲. مرحله بروز علائم اولیه غیر اختصاصی : (۱-۴ روز حداکثر ۱۰ روز) تب - لرز - خستگی - سردرد - ضعف - درد عضلانی - بی اشتها - اشکال در بلع - تهوع و استفراغ - سرگیجه - درد شکمی - اسهال - گلودرد تنگی نفس - عصبی بودن و....
  ۳. مرحله بروز علائم بسیار اختصاصی : علائم موضعی در محل گاز گرفتن شامل سوزش ؛ گزگز و مورمور در مسیر عصب حسی عضو گاز گرفته شده
  ۴. مرحله حاد عصبی :
- شکل تحریکی : فعالیت حرکتی شدید ؛ تحریک پذیری ؛ توهم ترس از آب و نور شدید ؛ حالت تهاجمی ؛ تشنج ؛

■ شکل ساکت یا فلجی : ضعف در اندام گاز گرفته شده ؛ و عضلات صورت ؛ کاهش هوشیاری و اختلال حس ؛ فلج پائین رونده ؛ سندرم مننژ

■ ۵. مرحله کما و مرگ: از شروع علائم بالینی تا مرگ بطور متوسط ۴ تا ۷ روز طول می کشد

## درمان :

■ در صورت شروع علائم ؛ بیماری درمان ندارد و درمان بصورت نگه دارنده انجام می گیرد

## اقدامات لازم برای فرد حیوان گزیده :

۱. شستشوی زخم با آب فراوان و صابون
۲. خارج کردن صابون از لای زخم
۳. **خودداری از بخیه کردن زخم** ( در صورت خونریزی شدید فقط رگ مربوطه بخیه شود )
۴. **واکسیناسیون ضد هاری**
۵. **واکسیناسیون ضد کزاز**
۶. سرم درمانی ضد هاری در صورت نیاز
۷. درمان آنتی بیوتیکی

## واکسیناسیون کامل ضد هاری :

### واکسیناسیون در روز های 0, 3, 7, 14,30

سرم ضد هاری برای تمام موارد تماس با مخاط و بزاق آلوده حیوان ؛ باید در شروع درمان شروع گردد مگر در موارد زخمهای کوچک انتهایی بدن که خون از زخم نیامده است . تصمیم گیری در مورد استفاده کردن یا استفاده نکردن از سرم ضد هاری بعهدہ پزشک و یا پرسنل دوره دیده برای بیماری هاری است .